

Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r479816610010,SKRZYDLEWSKI-Jozef.html>
2021-05-08, 19:06

SKRZYDLEWSKI Józef

Osoba

SKRZYDLEWSKI Józef

Urodzony

1896

Zmarł

1952

Opis

organizator kompanii powstańczych w Grodzisku Wlkp., dowódca kompanii, ppłk Wojska Polskiego. Ur. się 21 lutego 1896 r. w Grodzisku Wlkp., w rodzinie budowniczego miejskiego Franciszka i Wiktorii ze Strońskich. Podczas nauki w szkole powszechnej uczestniczył w strajku szkolnym 1906/1907. W gimnazjum grodziskim zaliczył 5 klas, pozostałe w Gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Przeszedł trzy stopnie wtajemniczenia Towarzystwa Tomasza Zana, prowadząc tajne kółka i ucząc młodszych kolegów języka polskiego, literatury i historii. Od 1912 r. należał do drużyny wojskowej tejże organizacji, a następnie do Tajnej Organizacji Niepodległościowej w Poznaniu (1914). Brał udział w 4-tygodniowym kursie wojskowym w Krakowie (1914). 28 X 1915 r. zmobilizowany jako piechur do armii niemieckiej, po przeszkoleniu w baonie zapasowym 6 Pułku Grenadierów we Wschowie wcielony został na początku 1916 r. do 82 Pułku Piechoty i skierowany na front wsch. (Wołyń). W lecie 1917 r. przerzucono go na front zach. (Verdun, Szampania). Odbył 4-miesięczny kurs oficerski (pocz. 1918), po ukończeniu którego awansowano go do stopnia ppor. Uczestniczył w walkach

odwrotowych armii niemieckiej w Belgii. W końcu listopada zdezerterował i dotarł do Poznańskiego. Po nawiązaniu kontaktu z organizacjami ruchu niepodległościowego w rodzinnym Grodzisku Wlkp. przystąpił (11 XII 1918) do zorganizowania polskiej Służby Straży i Bezpieczeństwa, z którą 27 grudnia usunął dotychczasowe władze z miasta i okolic. Pod jego dowództwem z Grodziska Wlkp. wyszło uderzenie na Rakoniewice, Wolsztyn, Nowy Tomyśl i Zbąszyń, a po ustabilizowaniu się linii frontu stanowiąc zaplecze organizacyjne i zaopatrzeniowe. Około 20 I 1919 r. zakończył formowanie drugiej z kolei grodziskiej kompanii powstańczej. W końcu stycznia przystąpił do formowania trzeciej kompanii, na czele której na początku marca przeprowadzał operację zabezpieczania obszaru na pld. od Zbąszynia. W marcu z kompanią wszedł w skład 2 Pułku Strzelców Wielkopolskich. Zorganizował pierwszą szkołę podoficerską tegoż pułku we Lwówku i 4 kompanię karabinów maszynowych. Jako dowódca 4 kompanii karabinów maszynowych wyruszył w sierpniu 1919 r. na front wsch., gdzie przebywał do marca 1920 r. Następnie przeniesiony został rozkazem Naczelnego Dowództwa na stanowisko instruktora-wykładowcy Szkoły Oficerskiej w Bydgoszczy, gdzie przebywał do 1926 r. Po odbyciu studiów w Wyższej Szkole Wojennej przeniesiono go (1928) do Ministerstwa Spraw Wojskowych, potem do Sztabu Głównego (w międzyczasie - 1934-1936 - przebywał na stażu liniowym w 81 Pułku Piechoty w Grodnie, jako dowódca baonu). W 1937 r. został mianowany ppłk. Był aktywnym członkiem organizacji powstańczych, m.in. przez szereg lat przewodniczącym Koła Powstańców Wielkopolskich w Warszawie. Po przekroczeniu granicy rumuńskiej (18 IX 1939) został internowany. Od 1940 r. przebywał we Francji, gdzie pełnił funkcję szefa sztabu 1 Dywizji Grenadierów Armii Polskiej. Po upadku Francji więziony przez Niemców w obozach jenieckich Soest i Múnster (1940-1945), po powrocie do kraju brał aktywny udział w pracach organizacji zrzeszających powstańców wielkopolskich, m.in. był częstym gościem Związku Powstańców Wielkopolskich w Grodzisku Wlkp. W latach 50. był represjonowany. Zmarł 7 maja 1952 r. w Warszawie. Staraniem Komisji Środowiskowej Powstańców Wielkopolskich przy ZBoWiD-zie ekshumowano jego zwłoki w Warszawie i przewieziono do Grodziska Wlkp., gdzie 13 X 1957 r. złożono je w mogile pierwszych poległych powstańców wielkopolskich na cmentarzu parafialnym. Był odznaczony m.in. Krzyżem Niepodległości, Krzyżem Walecznych (czterokrotnie), Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Kawalerskim Legii Honorowej, Krzyżem Oficerskim Lwa Białego, Croix de Guerre.

Bibliografia

Z. Kościański, Skrzydlewski Józef (1896-1952), (w:) Powstańcy wielkopolscy. Biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918-1919, t. IV, red. B. Polak, Poznań 2008, s. 160.

Autor wpisu

Zdzisław Kościański